

عنوان پروژه:

**تهیه برنامه ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی و اقدامات توانمندسازی
اجتماعات آنها با تأکید بر بهسازی شهری اسلام آباد غرب با دیدگاه شهرنگر**

کارفرما:

شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران

زمان اجرا:

۱۳۹۰

مکان:

شهر اسلام آباد غرب

چکیده

شهر اسلام آباد غرب به عنوان دومین شهر استان کرمانشاه با سابقه تاریخی طولانی که قدمت آن شاید به قدمت سکونت در فلات ایران باشد، در حال حاضر بعنوان یکی از کانون های اصلی فعالیت در استان و منطقه غرب کشور محسوب می شود. این شهر در سال ۱۳۸۵ وسعتی معادل ۱۱۱۵ هکتار داشته و حدود ۸۹۹۰۴ نفر جمعیت و ۲۰۹۵۶ خانوار را در خود جای داده است. موقعیت مناسب کشاورزی و وجود صنایعی نظیر کارخانه قند منجر به ورود مهاجرین و تشکیل سکونتگاههای فقیر و غیررسمی در حاشیه این شهر شده است. چنان که حدود ۱۶,۲ درصد جمعیت آن (۱۴۵۳۳ نفر) در سکونتگاه های غیررسمی ساکن هستند.

خلاصه گزارش

مرحله اول :

هدف از انجام مطالعات این مرحله، شناسایی میزان فقر شهری در مقیاس کل شهر است تا از طریق ایجاد بانک اطلاعاتی جامع در این زمینه و با استفاده از سنجه های عینی، محلات فرودست شهری در داخل و بیرون محدوده شهر شناسایی و اولویت بندی شوند. به این ترتیب پس از انجام مطالعات اولیه در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی، زیست محیطی و کالبدی در مقیاس کل شهر برای شناسایی محلات فرودست از روش AHP استفاده شده است. روش عمومی به کار گرفته شده در این بخش مشتمل بر تحلیل های اسنادی، مطالعات و بازدیدهای میدانی، مصاحبه، تکمیل پرسشنامه و در نهایت کاربست مدل های آماری و تحلیل های ریاضی در کنار طراحی بانک اطلاعات سیستم پشتیبانی تصمیم گیری (Decision Support System) بوده است. بر این اساس پنج محله امامزاده عباسعلی، دامداری، سنگ معدن، شرف آباد و علیرضاوندی بعنوان محلات هدف برای ادامه مطالعات شناسایی شده اند.

مرحله دوم :

هدف از انجام این مرحله توان سنجی بخش دولتی / عمومی و شناسایی نهادهای غیردولتی فعال در محله های هدف است. به این ترتیب در این مرحله به شناخت دامنه خدمات رسانی و بهسازی کالبدی در محلات هدف، توان سنجی بخش های دولتی و عمومی از دو حیث مالی، تجهیزاتی و نیروی انسانی همچنین املاک و مستغلات تحت مالکیت و تحلیل و تأیید برنامه های کنونی و آتی نهادها پرداخته شده است.

مطالعات حاصل از این مرحله حاکی است که عمده اقدامات صورت گرفته در محلات هدف اسلام آباد غرب در زمینه زیرساختی و سپس اجتماعی - توانمندسازی بوده و پایین ترین سطح خدمات دهی مربوط به نهادهای مدیریت توسعه شهری در ابعاد عمرانی و خدمات رسانی است.

همچنین تحلیل برنامه ها نشان می دهد که رویکردهای مثبت نگر نظیر بهسازی، نوسازی و برنامه های زمین و خدمات در سکونتگاههای غیررسمی اسلام آباد غرب به صورت مدون مورد استفاده قرار نگرفته اند. چنان که فعالیتهای انجام شده در این سکونتگاهها تنها به توسعه زیر ساختها و خدمات شهری به صورت غیر هدفمند و بدون زمینه سازی محدود بوده است.

مرحله سوم :

هدف از مطالعات این مرحله نیاز سنجی مردمی و شناخت ساختار اقتصادی- اجتماعی و کالبدی محلات هدف است. براین اساس از روش های پیمایش، تمام شماری کالبدی، جلسات بحث گروهی متمرکز و مصاحبه عمیق با ساکنین برای شناسایی مسایل، مشکلات، قابلیت ها و ظرفیت ها در سطح محدوده مورد مطالعه استفاده شده است. سپس با بکارگیری نظام مسئله یابی در هر یک از محلات هدف، مطالعات جمع بندی شده و مسایل هر محله بطور مشخص تعیین شد. براین اساس استراتژی های کلان ساماندهی در ۴ محور ارتقای محیطی و بهسازی کالبدی، توانمندسازی اجتماعی، نهادسازی محلی و ظرفیت سازی تدوین شده است.

مرحله چهارم :

هدف از انجام این مرحله تدوین راهبردها و برنامه های کلان به منظور ارتقاء کیفیت زندگی سکونت در محله های هدف، رفع تبعیض در خدمات رسانی شهری و فراهم آوردن زمینه های توانمند سازی اجتماعات محلی طرح و راه حل های ساماندهی منجر به بهسازی محلات با کسب توافق در گزینش راه حل مطلوب با بخشهای مردمی، دولتی و عمومی و هماهنگ نمودن راه حل پیشنهادی با دیگر برنامه های توسعه شهری است. به این ترتیب در این مرحله با نگرش سیستمی و استفاده از رویکرد برنامه ریزی استراتژیک ابتدا سنجش وضعیت محلات با تلفیق داده های وضع موجود محلات و نیازها و خواسته های مردم و برنامه های مدیریت

شهری در قالب جداول SWOT پرداخته شده و سپس براساس آن به استخراج راهبردها و راهکارها با تحلیل راهبردی در قالب برنامه اقدام شده است.

لازم به ذکر است که برنامه های پیشنهادی با توجه به معیارهای ضرورت در رفع نیاز ساکنان، آماده نمودن زمینه برای اجرای سایر برنامه ها، اثرگذاری در جلب اعتماد ساکنان، بسترسازی برای مشارکت، بکارگیری توان و ظرفیت اهالی، سهولت اجرا، میزان هزینه بر بودن اولویت بندی شده اند.

مرحله پنجم :

هدف مرحله پنجم تدوین برنامه عملیاتی (ACTION PLAN) ساماندهی محله های هدف، عملیاتی کردن بهسازی کالبدی، ارتقاء کیفیت محیط سکونت و تامین خدمات پایه و توانمند سازی اجتماعات محلات هدف است.

بنابراین در این مرحله به فرآیند تعریف اقدامات اجرایی برای ساماندهی محلات هدف و برآورد هزینه های مالی، ارزیابی پیامدهای آنها در زمینه های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخته شده است. بر این اساس پروژه های پیشنهادی برای ساماندهی محلات هدف در چارچوب محورهای چهارگانه و در راستای اجرایی نمودن فرآیند پیشنهادی اهداف کلان، راهبردها، سیاست های اجرایی و راهکارها در هر یک از محلات ارائه شده اند.